

Fimmtudaginn 22. janúar 1998.

Nr. 331/1996.

Kaupfélag Héraðsbúa svf.

(Sigmundur Hannesson hrl.,

Stefán Geir Þórisson hdl.)

gegn

EMF Seafood GmbH

(Ragnar Aðalsteinsson hrl.)

og gagnsök

Lausafjárkaup. Umboðsviðskipti. Gallar.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Pétur Kr. Hafstein, Guðrún Erlendsdóttir, Haraldur Henrysson, Hjörtur Torfason og Hrafn Bragason.

Aðaláfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 28. ágúst 1996. Hann krefst þess aðallega, að hann verði sýknaður af öllum kröfum gagnáfrýjanda, en til vara, að kröfur gagnáfrýjanda verði lækkaðar verulega. Þá krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Málinu var gagnáfrýjað með stefnu 18. mars 1997. Gagnáfrýjandi gerir eftirfarandi kröfur:

Aðallega, að dæmt verði, að aðaláfrýjandi skuli greiða gagnáfrýjanda 72.319 bandaríkjadali með 6,0% dráttarvöxtum á ári af 150.006,42 bandaríkjadöllum frá 3. febrúar 1993 til 1. mars sama árs, með 5,7% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. apríl sama árs, með 5,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. júní sama árs, með 5,5% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 5. júní sama árs, með sömu dráttarvöxtum á ári af 125.256,42 bandaríkjadöllum frá þeim degi til 1. ágúst sama árs, með 5,3% dráttarvöxtum á ári af 87.726,42 bandaríkjadöllum frá þeim degi til 1. nóvember sama árs, með 5,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. desember sama árs, með 5,5% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. janúar 1994, með 5,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. febrúar sama árs, með 5,2% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. mars sama árs, með 5,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 4. sama mánaðar, með 5,3% dráttarvöxtum á ári af 72.319,86 bandaríkjadöllum frá þeim degi til 1.

apríl sama árs, með 6,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. maí sama árs, með 6,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. júní sama árs, með 7,0% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. júlí sama árs, með 7,2% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. ágúst sama árs, með 7,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. október sama árs, með 7,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. nóvember sama árs, með 7,9% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. desember sama árs, með 8,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. janúar 1995, með 8,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. febrúar sama árs, með 9,1% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. mars sama árs, en frá þeim degi með þeim dráttarvöxtum, sem Seðlabanki Íslands ákveður hverju sinni af peningakröfum í bandaríkjadöllum samkvæmt 11. gr. vaxtalaga nr. 25/1987.

Til vara, að dæmt verði, að aðaláfrýjandi skuli greiða gagnáfrýjanda 61.134 bandaríkjadali með 6,0% dráttarvöxtum á ári af 138.821,20 bandaríkjadöllum frá 3. febrúar 1993 til 1. mars sama árs, með 5,7% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. apríl sama árs, með 5,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. júní sama árs, með 5,5% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 5. sama mánaðar, með sömu dráttarvöxtum á ári af 114.071,20 bandaríkjadöllum frá þeim degi til 1. ágúst sama árs, með 5,3% dráttarvöxtum á ári af 76.541,20 bandaríkjadöllum frá þeim degi til 1. nóvember sama árs, með 5,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. desember sama árs, með 5,5% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. janúar 1994, með 5,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. febrúar sama árs, með 5,2% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. mars sama árs, með 5,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 4. sama mánaðar, með 5,3% dráttarvöxtum á ári af 61.134,64 bandaríkjadöllum frá þeim degi til 1. apríl sama árs, með 6,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. maí sama árs, með 6,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. júní sama árs, með 7,0% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. júlí sama árs, með 7,2% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. ágúst sama árs, með 7,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. október sama árs, með 7,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. nóvember sama árs, með 7,9% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. desember sama árs, með 8,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. janúar 1995, með 8,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. febrúar sama árs, með 9,1% dráttarvöxtum á ári

frá þeim degi til 1. mars sama árs, en frá þeim degi með þeim dráttarvöxtum, sem Seðlabanki Íslands ákveður hverju sinni af peningakröfum í bandaríkjadöllum samkvæmt 11. gr. vaxtalaga.

Þess er í báðum tilvikum krafist, að dæmt verði, að dráttarvextir leggist við þann höfuðstól, sem dráttarvextir reiknast af á 12 mánaða fresti, í fyrsta sinn 3. febrúar 1994.

Þá krefst gagnáfrýjandi málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

I.

Af hálfu gagnáfrýjanda var því mótmælt, að lögmaður aðaláfrýjanda legði fram nýja greinargerð, og talið, að fyrir því væri engin lagaheimild. Mál þetta hefur lögmaður aðaláfrýjanda fengið samþykkt sem annað prófmál sitt til þess að öðlast réttindi sem málflytjandi fyrir Hæstarétti. Við þær aðstæður hefur sú venja skapast, að prófmaður skili nýrri greinargerð, og hefur það verið talið til hluta prófraunar hans. Í þeirri greinargerð hefur hann skýrt málavexti og málsástæður. Hann er hins vegar bundinn af áður gerðum kröfum og málsástæðum, sbr. annars 2. mgr. 163. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

Málavöxtum frá sjónarhóli hvors aðila um sig er lýst í héraðsdómi. Rétt hefði verið að gefa stutt óháð yfirlit um óumdeild atvik málsins og ágreiningsefni þess, sbr. d-lið 1. mgr. 114. gr. laga nr. 91/1991.

II.

Samkvæmt reikningi gagnáfrýjanda 16. desember 1992 seldi hann aðaláfrýjanda 99,342 tonn af frystum þorski fyrir 150.006,42 bandaríkjadali. Fjárhæðin var miðuð við, að hvert tonn kostaði 1.510 dali, en auk þess skyldi aðaláfrýjandi greiða 165 dali á tonn fyrir flutning fisksins frá Esbjerg til Reyðarfjarðar. Greiða átti fyrir vöruna tveimur dögum eftir afhendingu hennar og reikningsins. Fiskinn hafði gagnáfrýjandi fengið úr rússneskum togurum, og greinir aðila á um, hvort áskilin gæði hans átti að miða við venjulegan slíkan fisk eða hvort gerðar hefðu verið ríkari kröfur. Þorskurinn var keyptur fyrir milligöngu Eypórs Ólafssonar og fyrirtækis hans, E. Olafsson Marketing, í Reykjavík. Ber að fallast á þá niðurstöðu héraðsdóms,

að Eypór hafi komið fram sem umboðsmaður gagnáfrýjanda í viðskiptum þessum.

Í héraðsdómi er því lýst, hvernig fiskurinn barst til Reyðarfjarðar um 10. janúar 1993. Hann hafi eftir það verið skoðaður af starfsmönnum Fiskistofu, og er skýrsla stofnunarinnar 19. janúar 1993 rakin í dómnum. Af bréfi Eypórs Ólafssonar til aðaláfrýjanda 27. janúar 1993 má ráða, að kvartað hefur verið undan gölluðum fiski með tilvísun til úttektar Fiskistofu, en gagnáfrýjandi hafi ekki viljað gefa afslátt af verði. Eypór óskar síðan eftir því, að gerð sé önnur úttekt á gæðunum. Sú úttekt fór fram, og gaf hún samkvæmt skýrslu Fiskistofu 1. febrúar 1993 líka niðurstöðu og hin fyrri. Áður en hún fór fram, hafði aðaláfrýjandi hafið vinnslu þessa fisks og hélt því áfram, þar til aðilar á vegum seljenda fullunna fisksins höfðu látið í ljós, að þeir teldu fiskinn ekki vinnsluhæfan. Í bréfi Eypórs Ólafssonar 8. febrúar 1993 kemur fram, að gagnáfrýjendur hafi fallist á 3,5% afslátt fyrir „ónothæfan“ fisk og 10% afslátt af því 41%, sem ekki færi í a- og b-flokk. Af bréfinu má ráða, að aðilar hafa átt viðræður um ástand fisksins. Í bréfi aðaláfrýjanda 24. febrúar 1993 kemur fram, að þeir, er önnuðust sölu á fullunnum afurðum fyrir hann, hefðu hafnað fiskinum, og er lýst yfir, að greitt verði aðeins fyrir það, sem unnið hafi verið, en hitt muni endursent. Eypór Ólafsson hafnaði þegar sama dag þessum tilskrifum aðaláfrýjanda og vísaði til þess, að samkomulag hefði orðið um verð á hráefninu eftir úttektir Fiskistofu. Af hálfu aðaláfrýjanda er því neitað, að þetta samkomulag hafi tekist, og engin skrifleg sönnunargögn eru því til styrktar, að aðaláfrýjandi hafi samþykkt tillögu gagnáfrýjanda frá 8. febrúar. Í bréfi sínu 24. mars 1993 til Eypórs Ólafssonar hafnar aðaláfrýjandi kaupum á þeim fiski, sem eftir var að vinna úr. Þess er farið á leit, að við honum verði tekið sem allra fyrst eða sagt fyrir um, hvert eigi að senda hann. Að lokum er lýst yfir því, að greitt verði fyrir það af fiskinum, sem tekið hafi verið til vinnslu, en ekki fyrir óunna fiskinn. Samkvæmt gögnum málsins urðu lyktir þessa máls þær, að Eypór Ólafsson seldi óunna fiskinn, samtals 60,03 tonn, öðrum í apríl og júlí 1993 fyrir lægra verð, og gerði gagnáfrýjandi þeim aðilum reikning fyrir hann. Gagnáfrýjandi sendi síðan aðaláfrýjanda bréf 29. júlí 1993 og krafðist þess, að hann greiddi strax fyrir 39,312 tonn, alls 59.361,12 bandaríkjadali. Jafnframt áskildi

gagnáfrýjandi sér rétt til að innheimta hjá honum það, sem hann taldi sig hafa tapað á því að selja 60,03 tonninn öðrum. Í bréfinu er þó þeim verðmun í engu lýst.

III.

Af gögnum málsins verður ekki annað séð en aðaláfrýjandi hafi þegar eftir fyrri úttekt Fiskistofu kvartað undan göllum í fiskinum við umboðsmann gagnáfrýjanda. Af úttektunum verður ekki annað ráðið en gæðin hafi verið misjöfn. Fram er komið, að eftir kvartanir aðaláfrýjanda fara fram viðræður og bréfaskipti, sem leiða til afsláttarboðs gagnáfrýjanda. Gegn mótmælum aðaláfrýjanda er ósannað, að því boði hafi verið tekið. Þótt gagnáfrýjandi samþykkti ekki höfnun aðaláfrýjanda á þeim hluta fisksins, sem aðaláfrýjandi lét ekki vinna, tók hann við honum og seldi hann öðrum og gerði þeim reikning fyrir. Ósannað er, að hann hafi tekið við honum með fyrirvara um greiðslu verðmunar. Sá áskilnaður kemur fyrst fram 29. júlí 1993, án þess að verðmuninum væri lýst, svo sem áður greinir. Ómótmælt er hins vegar, að aðaláfrýjandi lét vinna úr 39,312 tonnum. Hann bauðst margsinnis til að greiða fyrir unninn fisk, þó að ekkert yrði úr efndum þess. Ósannað er, að þessi fiskur fullunninn hafi selst fyrir minna en markaðsverð. Niðurstaða málsins verður því sú, að aðaláfrýjandi beri að greiða fyrir þann fisk eða 59.361,12 bandaríkjadali, svo sem krafist var í áðurgreindu bréfi gagnáfrýjanda frá 29. júlí 1993. Rétt þykir, að dráttarvextir greiðist frá þeim tíma, enda eru viðskipti aðila þá á enda, og átti aðaláfrýjanda ekkert að vera að vanbúnaði að greiða skuld sína eftir það. Gagnáfrýjandi fékk 4. mars 1994 greiddan hluta skuldarinnar, 15.406,56 bandaríkjadali, sem dragast frá dæmdri fjárhæð. Er jafnframt tekið tillit til þess við vaxtaákvörðun.

Samkvæmt þessari niðurstöðu ber aðaláfrýjanda að greiða gagnáfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, svo sem nánar er ákveðið í dómsorði.

D ó m s o r ð:

Aðaláfrýjandi, Kaupfélag Héraðsbúa svf., greiði gagnáfrýjanda, EMF Seafood GmbH, 43.954,56 bandaríkjadali með 5,5% dráttarvöxtum á ári af 59.361,12 bandaríkjadölum frá 29.

júlí 1993 til 1. ágúst sama árs, með 5,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. nóvember sama árs, með 5,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. desember sama árs, með 5,5% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. janúar 1994, með 5,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. febrúar sama árs, með 5,2% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. mars sama árs, með 5,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 4. sama mánaðar, en af 43.954,56 bandaríkjadöllum frá þeim degi til 1. apríl sama árs, með 6,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. maí sama árs, með 6,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. júní sama árs, með 7,0% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. júlí sama árs, með 7,2% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. ágúst sama árs, með 7,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. október sama árs, með 7,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. nóvember sama árs, með 7,9% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. desember sama árs, með 8,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. janúar 1995, en með 8,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. febrúar sama árs, með 9,1% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. mars sama árs, en frá þeim degi til greiðsludags með þeim dráttarvöxtum, sem Seðlabanki Íslands ákveður hverju sinni af peningakröfum í bandaríkjadöllum samkvæmt 11. gr. vaxtalaga nr. 25/1987, og er heimilt að höfuðstólsfæra áfallna dráttarvexti að liðnum hverjum tólf mánuðum frá upphafsdegi vaxtanna, í fyrsta sinn 29. júlí 1994.

Aðaláfrýjandi greiði gagnáfrýjanda samtals 300.000 krónur upp í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 30. maí 1996.

Mál þetta var dómtekið 2. maí sl. að lokinni aðalmeðferð.

Stefnandi málsins er EMF Seafood GmbH, Am Fischbahnhof 2, 27572 Bremerhaven, Þýskalandi.

Stefndi er Kaupfélag Héraðsbúa svf., kt. 680169-6249, Kaupvangi 6, Egilsstöðum.

Dómkröfur stefnanda eru þær aðallega, að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda USD 72.319,86 með [nánar tilgreindum dráttarvöxtum] til 1. mars 1995, en frá þeim degi með þeim dráttarvöxtum, sem Seðlabanki Íslands ákveður hverju sinni af peningakröfum í bandaríkjadöllum skv. 11. gr. vaxtalaga nr. 25/1987.

Til vara er þess krafist, að stefndi verður dæmdur til að greiða stefnanda USD 61.134,64 með [nánar tilgreindum dráttarvöxtum] til 1. mars 1995, en frá þeim degi með þeim dráttarvöxtum, sem Seðlabanki Íslands ákveður hverju sinni af peningakröfum í bandaríkjadöllum skv. 11. gr. vaxtalaga nr. 25/1987.

Í báðum tilvikum er þess krafist, að dæmt verði, að dráttarvextir leggist við þann höfuðstól, sem dráttarvextir reiknast af, á tólf mánaða fresti, í fyrsta sinn 3. febrúar 1994.

Þá er þess í báðum tilvikum krafist, að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda málskostnað skv. fram lögðum málskostnaðarreikningi eða að mati dómsins að teknu tilliti til hagsmuna í málinu, útlagðs kostnaðar og vinnu lögmanns.

Endanlegar dómkröfur stefnda eru þær aðallega, að stefndi verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda, og til vara er þess krafist, að kröfur stefnanda verði stórlega lækkaðar.

Í báðum tilvikum er krafist málskostnaðar úr hendi stefnanda að skaðlausu eftir mati dómsins.

Stefndi gerði kröfu um frávísun málsins í greinargerð sinni, en kröfu hans var hafnað með úrskurði, upp kveðnum 18. desember 1995.

Leitað var sátta með aðilum án árangurs.

I.

Málavaxtalýsing stefnanda.

Stefnandi kveður málavexti þá, að hann hafi selt stefnda samtals 99,342 tonn af frystum þorski síðla árs 1992 fyrir milligöngu Eyþórs Ólafssonar og einkafyrirtækis hans, E. Olafsson Marketing í Reykjavík. Eyþór hafi verið umboðsmaður fyrir stefnanda í þessum viðskiptum. Stefndi hafi staðfest pöntun á 100 tonnum af rússneskum þorski frá Danmörku 10. desember 1992, en fiskinn hafi átt að senda frystihúsi stefnda á Reyðarfirði. Hafi hann búist við, að verðið yrði USD 1.675 fyrir vöruna afhenta á Reyðarfirði, þ. e. fyrir fiskinn og flutninginn. Reikningur stefnanda nr. 92/369, út gefinn 16. desember 1992, hafi verið fyrir 99,342 tonn af frystum þorski, að fjárhæð

USD 150.006,42. Fjárhæð fyrir hvert tonn hafi verið USD 1.510 miðað við afhendingu í Esbjerg, og skyldi kaupandi bera kostnað við flutning þaðan til Reyðarfjarðar, en sá kostnaður væri USD 165 fyrir hvert tonn. Greiðsla skyldi fara fram tveimur dögum eftir afhendingu vörunnar og vörureiknings, og gerði stefndi engar athugasemdir við þessa skilmála reikningsins.

Stefnandi kveður danska aðila hafa skoðað hinn selda þorsk við uppskipun í Esbjerg, en samkvæmt vottorðum Fiskerikontrollen þar hafi verið skoðaður fiskur úr rússnesku togurunum Loukhi, Energia og Pirita og verið staðfest, að ekkert væri athugavert við gæði vörunnar. Hinn 15. desember hafi varan verið send með ms. Dísarfelli frá Árósum í Danmörku til Íslands og komið til Reykjavíkur milli jóla og nýárs. Vegna frídaga um hátíðar og veðurs hafi varan ekki komist til Reyðarfjarðar fyrr en um 10. janúar og vegna mikilla snjóá ekki að frystihúsdýrum fyrr en nokkrum dögum síðar.

Fiskistofu hafi verið falið að skoða hráefnið, og í skýrslu hennar, dagsettri 19. janúar 1993, komi fram, að ferskleiki þess væri í lagi og að öðru leyti:

sæmilegt og gott	57,2%
dökkt, lélegt v/marbl.	23,9%
slæmt v/marbl.	12,6%
óvinnsluhæft	6,3%

Að beiðni stefnda hafi Fiskistofa skoðað hráefnið að nýju, og í skýrslu frá 1. febrúar 1993 hafi enn komið fram, að ferskleiki væri í lagi og að öðru leyti:

þorskur með klumbu:	
sæmilegt og gott	61,1%
lélegt v/mars og blóðbl.	31,3%
slæmt v/mikils mars og blóðbl.	7,6%
þorskur án klumbu, – prufa I:	
sæmilegt og gott	52,5%
lélegt v/mars og blóðbl.	28,8%
slæmt v/mikils mars og blóðbl.	16,1%
óvinnsluhæft v/mars og blóðs	2,6%
þorskur án klumbu, – prufa II:	
sæmilegt og gott	47,5%
lélegt v/mars og blóðbl.	41,5%
slæmt v/mikils mars og blóðbl.	11,0%

Stefnandi kveðst hafa selt öðrum kaupendum fisk úr sömu förmum, án þess að nokkrar kvartanir hefðu borist.

Þar eð stefndi hafi verið ósáttur við hið keypta hráefni, kveðst stefnandi hafa af viðskiptalegum hagsmunum komið til móts við stefnda og veitt afslátt af kaupverðinu gegn því, að uppgjör færi þá fram. Hinn 8. febrúar hafi stefnda verið send tillaga stefnanda að uppgjöri málsins, þar sem boðinn hafi verið 3,5% afsláttur fyrir ónothæfan fisk og 10% afsláttur af fiski, sem hefði ekki farið í a+b-flokk, þ. e. teldist hvorki góður né sæmilegur. Stefnandi hafi verið tilbúinn að lækka heildarreikning sinn um USD 11.185,22, úr USD 150.006,42 í USD 138.821,20. Auk þessa hafi stefndi þurft að borga flutningsgjald vörunnar beint til farmflytjanda, DKK 100.144,25. Stefnandi hafi fallist á þessa niðurstöðu og strax tekið hluta fisksins til vinnslu.

Eyþór Ólafsson hafi fyrir hönd stefnanda sent stefnda bréf 23. febrúar 1993. Þar hafi þess verið óskað, að gengið yrði sem fyrst frá greiðslum til stefnanda á ofangreindum fjárhæðum. Stefnandi hafi hins vegar viljað rifta kaupnum, eftir að viðsemjandi hans um unnar afurðir úr hráefninu í Ameríku hefði ekki viljað kaupa vöruna vegna ætlaðra galla hinnar unnu vöru. Stefnandi hafi strax 24. febrúar 1993 gert stefnda grein fyrir því, að stefnandi hefði talið samkomulag hafa náðst um frágang málsins, og því eindregið hafnað, að stefnandi tæki vöruna aftur. Þessi afstaða hafi verið ítrekuð í bréfi til stefnda, dagsettu 25. mars 1993, og skorað á stefnda að greiða gjaldfallnar skuldir, og enn ítrekuð með bréfi Eyþórs Ólafssonar, dagsettu 2. apríl 1993.

Stefnandi kveður oftlega hafa verið reynt að ná samkomulagi í málinu. Hafi Eyþór Ólafsson haft milligöngu um, að sá hluti hráefnisins, sem ekki hafði verið unnið úr, var seldur til að liðka fyrir samkomulagi með aðilum. Hinn 3. júlí 1993 hafi Vogum hf. í Njarðvík verið seld 22,5 tonn á USD 1.100 hvert tonn og 28. júlí 1993 Vinnslustöðinni hf. í Vestmannaeyjum 37,35 tonn á USD 1.000 hvert tonn. Alls hafi verið seld 60,03 tonn og fyrir þau fengist USD 62.280, sem greiðst hafi inn á kröfu stefnanda á hendur stefnda.

Stefnandi kveðst hafa sent stefnda bréf 29. júlí 1993 og þar verið gerð grein fyrir því, að hluti af hráefni stefnda hefði verið selt. Enn væri ógreitt fyrir 39,312 tonn á USD 1.510 hvert tonn, samtals USD 59.361,12. Hafi verið skorað á stefnda að greiða og jafnframt áskilinn réttur til að krefjast frekari greiðslu vegna óunna hráefnisins, sem selst hefði á lægra verði en um hefði verið samið við stefnda í upphafi.

Þá hafi stefnandi tekið að sér fyrir stefnda að selja fullunnu vöruna, en unnið hefði verið úr 39,312 tonnum, bæði flakablokkir og marningur. Hafi þetta verið gert til að liðka fyrir samkomulagi. Hafi varan selst til Ameríku á eðlilegu markaðsverði og engar athugasemdir gerðar við ástand hennar af hálfu kaupanda. Í ljós hafi komið, að stefndi hefði veitt Landsbanka Íslands

veð í farminum, en stefnandi þó fengið greiddar 1.060.279 kr. eða USD 15.406,56 fyrir þann hluta hans, sem ekki hafi verið veðsettur. Stefnandi kveðst skoða þessa greiðslu sem innborgun á kröfu stefnanda á stefnda.

Að lokum kveðst stefnandi hafa sent stefnda bréf 23. júní 1994 og krafist greiðslu útstandandi skulda, enda kveðst hann ekki geta fallist á rök stefnda eða ætlaða riftun hans og því neyðst til að höfða mál þetta.

Málsástæður stefnanda.

Stefnandi telur sig vera réttan aðila að máli þessu, enda augljóst af gögn-um málsins, að Eypór Ólafsson eða E. Ólafsson Marketing hafi komið fram sem umboðsmaður sinn í málinu. Þessi niðurstaða styðjist bæði við hinn upphaflega vörureikning, sem stefnandi hefði gert stefnda í desember 1992, og bréfaskriftir milli aðila.

Aðalkröfu sína reisir stefnandi á reikningi sínum, dagsettum 16. desember 1992. Vörur samkvæmt reikningnum hafi verið afhentar, eins og um hafi samist, og beri stefnda skylda til að greiða þær. Stefnandi hafi fengið innborganir inn á kröfuna fyrir þá vöru, sem þegar hafði verið seld, og því sundurliðist aðalkrafa þannig:

1. Reikningur, dags. 16. 2. 1992, alls 99,342 tonn			
× USD 1.510		USD	150.006,42
2. Vara seld öðrum aðilum, samtals 60,03 tonn	–	USD	62.280,00
3. Innborgun vegna vöru, sem unnin var úr			
39,312 tonnum	–	USD	15.406,56
		<u>Samtals USD</u>	<u>72.319,86</u>

Stefnandi hafni því, að hið selda hráefni hafi verið gallað. Varan, sem afhent hafi verið, hafi verið í samræmi við pöntun, Rússafiskur af venjulegum gæðum og í samræmi við það, sem kaupandi hefði mátt búast við. Úttektir Fiskistofu og vottorð danskra eftirlitsaðila styðji þá niðurstöðu, og frávik séu eðlileg. Þá séu kvartanir stefnda of seint fram komnar. Eftir tvær úttektir Fiskistofu hafi stefndi samþykkt hráefnið meðal annars með því að taka hluta þess til vinnslu, og þar sem um sé að ræða verslunarkaup, verði að telja kvörtun, sem berist rúmum þremur vikum eftir síðari úttekt Fiskistofu, vera of seint fram komna.

Stefnandi kveður kvörtunina 24. febrúar 1993 aðeins hafa verið vegna þess hluta hráefnisins, sem ekki hefði verið tekinn til vinnslu, 60,03 tonn, en jafnframt hefði verið lofað greiðslu vegna hins unna hluta þess. Ekki hafi verið staðið við það og 24. mars 1993 kvartað yfir því hráefni, sem tekið hefði verið til vinnslu. Þessi kvörtun verði að teljast allt of seint fram kom-

in, enda kaupandi búinn að samþykkja vöruna og sætta sig við ástand hennar. Þá hafi kaupandi einnig verið búinn að veita Landsbanka Íslands veð í þeim afurðum, sem unnar voru úr þessum hluta farmsins.

Stefnandi kveðst benda á, að hið óunna hráefni, 60,03 tonn, hafi selst á eðlilegu markaðsverði þess tíma, sem selt var, en milliganga um þá sölu hefði einungis verið gerð til þess að hindra frekara tjón. Kaupendur vörunnar hafi engar athugasemdir gert við hana.

Þá mótmælir stefnandi því, að samkomulag um afslátt af verði vörunnar hafi falið í sér viðurkenningu á lélegu ástandi hennar eða kröfum stefnda, heldur hafi samkomulag þetta miðast við þá grundvallarforsendu, að uppgjör færi fram strax. Þar sem það hefði brugðist, væri stefnandi óbundinn af tilboði sínu og stefnda skylt að greiða fullt uppsett og umsamið verð fyrir vöruna.

Varakröfu sína sundurliðar stefnandi þannig:

1. Reikningur, dagsettur 16. 12. 1992 með umsömdum afslætti	USD	138.821,20
2. Vara seld öðrum aðilum, samtals 60,03 tonn	– USD	62.280,00
3. Innborgun vegna vöru, sem unnin var úr 39,312 tonnum	– USD	15.406,56
	<u>Samtals USD</u>	<u>61.134,64</u>

Varakrafa stefnanda er að meginstefnu til reist á sömu rökum og aðal-krafa. Enn fremur er vísað til þess, að bindandi samningur hafi komist á milli aðila um uppgjör viðskiptanna í byrjun febrúar 1993, og standi sá samningur enn. Samkomulag hafi tekist um endanlegt verð vörunnar á grundvelli úttekta Fiskistofu, sem sé löglegur opinber matsaðili. Í kjölfar þessa hafi stefndi tekið fiskinn til vinnslu og verði því að teljast bundinn af gerðum samningi, en athugasemdir um ástand vörunnar eftir þennan tíma séu of seint fram komnar.

Vaxtakröfu sína styður stefnandi þeim rökum, að samið hafi verið um greiðslur tveimur dögum eftir afhendingu vörunnar, og kveðst stefnandi þess alþúinn að miða upphafstíma kröfu sinnar um dráttarvexti við 3. febrúar 1993, sem sé tveimur dögum eftir að síðari úttekt Fiskistofu hafi legið fyrir. Frá kröfunni dragist söluverðmæti hins óunna hráefnis 5. júní og 1. ágúst 1993, og 4. mars 1994 dragist frá innborgun vegna sölu á hinu unna hráefni.

Um lagarök vísar stefnandi til meginreglna kauparéttar, einkum ákvæða 4., 6., 28., 51. og 52. gr. laga nr. 39/1922 um lausafjárkaup. Einnig vísar stefnandi til laga nr. 93/1992 um meðferð sjávarafurða og eftirlit með framleiðslu

þeirra, aðallega 1. og 4. gr., 5., 6. og 11. gr. Dráttarvaxtakröfu styður stefnandi við 11. og 12. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 með síðari breytingum og málskostnaðarkröfu við ákvæði 129., sbr. 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Um varnarþing er vísað til 3. mgr. 36. gr. síðasttalinna laga.

II.

Málavaxtalýsing stefnda.

Stefndi kveður málavexti þá, að Eyþór Ólafsson f. h. E. Ólafsson Marketing Co. hafi leitað til stefnda, Kaupfélags Héraðsbúa á Egilsstöðum, í byrjun desember 1992 og boðið til sölu frystan fisk, alls um 100 tonn af rússneskum þorski frá Danmörku. Kveður stefndi seljanda, Eyþór Ólafsson, hafa sagt, að um væri að ræða gæðahráefni, enda hefði stefndi gert það að skilyrði í umræðum um kaupin, að gæðin væru mikil. Væri það reyndar forsenda kaupanna vegna þess, á hvaða markað stefndi framleiddi vöru sína, og hafi þessir áskildu kostir verið Eyþóri ljósir. Stefndi hafi staðfest pöntun sína á umræddum fiski með bréfi til seljanda, dags. 10. desember 1992, og jafnframt gert að kröfu sinni, að hann fengi lýsingu á vörunni og úttekt ásamt staðfestingu á stærðarhlutfalli. Eyþór hafi síðan sent stefnda símbréf, dags. 17. desember 1992, þakkað honum pöntunina og ætlað að láta stefnda vita um komutíma farmsins til Reyðarfjarðar.

Stefndi kveður farminn hafa komið til Reyðarfjarðar í byrjun janúar 1993. Við fyrstu skoðun á sendingunni hafi komið í ljós, að gæðum vörunnar væri verulega ábótavant samkvæmt úttekt Fiskistofu 19. janúar 1993, þar sem fram komi, að aðeins rúmlega helmingur sé sæmilegur eða góður, en hinn hlutinn lélegur eða óvinnsluhæfur. Þá hafi einnig komið upp ágreiningur um vigtun hráefnisins. Vegna þessara annmarka hefði stefndi haft samband við seljanda og viðsemjanda sinn, Eyþór Ólafsson, og borið fram kvartanir. Eyþór hefði fjallað um þetta í símbréfi 27. janúar 1993 og komið með þá tillögu, að fram færi önnur úttekt á hráefninu og auk þess fjallað um yfirvigt í gámum, en með bréfi stefnda til E. Ólafssonar, dags. 28. janúar 1993, séu gefnar umbeðnar upplýsingar um yfirvigt farmsins.

Stefndi kveður ráðstöfun hafa verið gerða til þess, að úttekt færi fram 29. janúar, en matsmaður ekki komið til þeirrar úttektar, og því hafi það hráefni verið tekið til vinnslu. Hinn 1. febrúar 1993 hafi aftur verið tekið út fryst hráefni og þá farið fram úttekt. Niðurstaða þeirrar úttektar hafi verið nánast á sama veg og í hinni fyrri, og auk þess hafi komið í ljós, að eitthvað af öðrum fisktegundum hafi verið í farminum, sem stefndi hafi ekki fest kaup á í samningum sínum við Eyþór. Stefndi kveðst allan þennan tíma hafa átt viðskipti við E. Ólafsson sem seljanda vörunnar, og ekkert samnings samband sé með stefnanda og stefnda.

Ljóst hafi verið á þessu stigi, að gæði hinnar seldu vöru hafi ekki verið þau, sem um hefði samist í samningum stefnda og Eypórs Ólafssonar. Hafi því farið í gang samningaviðræður að frumkvæði Eypórs um afslátt af kaupverðinu, samanber símbref hans 8. febrúar 1993, þar sem hann skýrir frá viðskiptum sínum við „Rússana“. Ákveðið hafi verið að hefja vinnslu hráefnisins í ljósi þeirra niðurstaðna, sem fyrir lágu, og afstöðu Eypórs til málsins og í trausti þess, að samkomulag næðist um afslátt. Vinnslu hafi verið fram haldið til 17. febrúar, en þá hætt, eftir að framleiddar hefðu verið 2796 heilflakablokkir, sem vegi 16,5 lbs hver, og 292 marningsblokkir, jafnþungar. Samtals hafi því verið framleidd 23.111 kg, en innvegið magn til flökunar 43.320 kg, sem sé að frádræginni 10% yfirvigt 38.988 kg. Hafi vinnsla þessi farið fram í trausti þess, að verið væri að vinna úr hráefni af normalgæðum, þegar frá hefðu verið skornar skemmdir og blóðmar, sbr. niðurstöðu skoðunarmanna ríkismatsins og samkomulag aðila um að reyna vinnslu á framangreindum forsendum.

Þegar vinnslu hafi verið hætt, hafi eftirlitsmenn frá Íslenskum sjávarafurðum hf. og ISC í Bandaríkjunum komið og sagt hráefnið ekki í lagi og blokk þá, sem framleidd hefði verið úr því, ekki söluhæfa. Þá þegar hafi vinnsla verið stöðvuð og strax haft samband við Eypór Ólafsson, honum gerð grein fyrir málinu og ritað bréf þar um 24. febrúar 1993. Hinn 15. mars hafi Guðmundur Pétursson og Friðrik Blomsterberg frá ÍS komið og tekið út framleiðsluna og hráefnið, og í bréfi þeirra frá 24. mars komi fram, að það standist ekki kröfur um gæði. Hafi þá verið fengnir fleiri menn til skoðunar og gerðar á vörunni fleiri úttektir að beiðni Eypórs Ólafssonar. Meðal annars hafi Pétur Ísleifsson verið fenginn frá Vopnafirði og niðurstaða hans orðið sú, að fiskurinn væri ekki nothæfur til framleiðslu, sem fari fram úr frystu hráefni.

Stefndi hafi því ritað Eypóri Ólafssyni bréf þess efnis, að kaupunum væri rift, og skorað á hann að taka aftur við farminum.

Stefndi kveður stefnanda þessa máls hafa sent stefnda bréf um það, dags. 25. mars 1993, og komi þar fram, að hann hafi fengið frá Eypóri kvartanir um galla hráefnisins um miðjan mars það ár, þ. e. þremur mánuðum eftir að viðskiptin fóru fram. Hafi stefnandi þá borið fyrir sig tómlæti og krafist greiðslu. Svo virðist sem Eypór hafi ekki komið því á framfæri við viðsemjanda sinn, stefnanda málsins, sem á hefði gengið í málinu allan þennan tíma, en það styrki enn þá skoðun stefnda, að Eypór hafi verið seljandi vörunnar og viðsemjandi stefnda um kaupin.

Stefndi kveður lögmann sinn hafa ritað Eypóri Ólafssyni bréf 29. mars 1993, þar sem kröfur stefnda séu fram settar, riftun stefnda á kaupunum

ítrekuð og Eyþór hvattur til þess á grundvelli riftunarinnar að taka við vör-
unni við frystihúsdýr á Reyðarfirði. Jafnframt hafi Eyþóri verið gerð grein
fyrir skilningi stefnda á samningssambandi aðila og því, að Eyþór væri sjálf-
ur seljandi vörunnar og viðskiptin umsýsluviðskipti. Í símbréfi, dags. 2.
apríl 1993, til lögmanns stefnda hafi stefnandi ekki sett fram neinar athuga-
semdir um þær fullyrðingar stefnda, að viðskiptin væru umsýsluviðskipti, og
um samningssamband aðila, en talið, að til greina komi, að aðilar málsins
færu á fund EMF í Bremerhaven. Í bréfinu hafi Eyþór talið, að finna mætti
lausn á málinu, sem settir gætu orðið um. Í bréfi 18. apríl 1993 til stefnda
hafi Eyþór síðan látið í ljós þá skoðun, að nær drægi til lausnar þessa leið-
indamáls, og hafi því verið ljóst, að Eyþór ynni að lausn málsins og kæmi
fram sem seljandi vörunnar á grundvelli umsýsluviðskipta.

Stefndi kveður Eyþór Ólafsson hafa tekið við því hráefni, sem ekki hafi
verið unnið úr, í tvennu lagi, allt í samræmi við riftun og áskorun stefnda
þar um. Hinn 30. apríl 1993 hafi hann tekið við 23.328 kg og 23. júlí 1993
41.700 kg af hafnarvog á Reyðarfirði.

Stefndi kveður samskipti þeirra Eyþórs hafa verið lítil á þessum tíma og
stefndi staðið í þeirri trú, að Eyþór myndi taka við vörunni og undið yrði
ofan af málinu í samræmi við áður sent bréf. Sú hafi orðið raunin og Eyþór
tekið við vörunni um sumarið, og hafi hann ekki verið í neinum samskipt-
um við stefnda um, hvað hann hygðist gera við hana. Í viðræðum um haust-
ið hafi komið fram, að Eyþór hafi selt hráefnið, en leynd virtist hvíla yfir,
hverjir hefðu keypt það, en síðar komið í ljós, að Vogar hf. og Vinnslu-
stöðin í Vestmannaeyjum hefðu keypt það.

Í desember 1993 hafi Eyþór Ólafsson sagst hafa kaupanda að þeim hluta
hráefnisins, sem unnið hefði verið úr. Hefði Eyþór talið, að báðir aðilar
hefðu orðið fyrir tjóni vegna málsins og viðræður því fjallað um að ná sam-
komulagi um skiptingu söluandvirðisins. Varan hefði verið seld í skyndingu,
en þá hafi skyndilega komið annað hljóð í Eyþór og hann ekki viljað reyna
aðra lausn en þá, að stefnandi fengi allt söluverðið til sín að svo stöddu, en
síðan yrði samið um hugsanlega skiptingu þess. Hinn 1. febrúar 1994 hafi
honum verið ritað bréf vegna þess og hann hvattur til að koma fram með
tillöguna, sem hann hefði heitið.

Stefndi kveður hafa komið í ljós 3. mars 1994 við millifærslur á skilaverði
vörunnar í banka, að hún hefði verið með hefðbundnum hætti veðsett
Landsbanka Íslands. Stefndi hefði þó greitt Eyþóri Ólafssyni 1.060.279 kr.,
sem verið hefðu sá hluti söluverðsins, er ekki rann til Landsbanka Íslands.
Stefndi hafi eins og á fyrri stigum þessa máls verið tilbúinn til samninga um
skiptingu söluandvirðisins í samræmi við það samkomulag, sem stefndi telji

hafa verið gert, þegar vöruna þurfti að selja með miklum flýti til Bandarík-anna. Viðræður stefnda við Eypór Ólafsson um það atriði hafi ekki borið árangur, og svo hafi virst sem ekki hafi farið saman vilji og yfirlýsingar hans og afstaða stefnanda málsins, sem síðan hafi komið á daginn og falist í höfnun á samkomulagi og vísan málsins til meðferðar fyrir dómstólum.

Málsástæður og lagarök stefnda.

Stefndi styður endanlega aðalkröfu sína við aðildarskort með vísan til 2. mgr. 16. gr. laga um meðferð einkamála. Stefndi sé ekki aðili að því réttar- og samningssambandi, sem stefnandi reisi kröfur sínar á í málinu. Verði hins vegar litið svo á, að stefnandi eigi lögvarða kröfu á hendur stefnda á grundvelli þess samningssambands, sem haldið sé fram í stefnu, og Eypór Ólafsson hafi aðeins komið fram sem umboðsmaður í umboðsviðskiptum, styðji stefndi sýknukröfu sína því, að kaupunum hafi verið rift og uppgjör hafi þegar farið fram. Stefndi verði þess vegna samkvæmt því bundinn við allar ákvarðanir, samninga og ráðstafanir, sem Eypór Ólafsson hafi gert gagnvart stefnda. Stefndi eigi einnig bótakröfu á hendur stefnanda vegna þess tjóns, sem stefndi hefði orðið fyrir vegna viðskiptanna og riftunar kaupanna. Þessari kröfu sinni skuldajafni stefndi við þær kröfur, sem stefnandi verði hugsanlega talinn eiga á hendur stefnda.

Varakröfu sína styður stefndi þeim málsástæðum, að krafa stefnanda geti aldrei orðið hærrí en nemi sanngjarnri og eðlilegri greiðslu fyrir það hráefni, sem tekið hafi verið til vinnslu. Eypór Ólafsson hafi tekið athugasemdalaust og án fyrirvara við því, sem ekki hafi verið unnið úr, og gert það eftir riftunarbréf stefnda, þar sem áskorun þess efnis hafi verið sett fram. Stefndi hljóti því að verða talinn hafa fallist á þá málsniðurstöðu, hvað varðar þann hluta viðskiptanna. Stefndi geti því ekki átt kröfu á hendur stefnda, hvað þann hluta varðar, og eftir standi því aðeins að leysa úr þeim hluta hráefnisins, sem unnið hafi verið úr, ef ekki verður fallist á, að riftunin nái til þess alls.

Stefndi mótmælir þeirri málsástæðu stefnanda, að bindandi samningur hafi komist á um niðurstöðu í málinu í febrúar 1993. Þá er jafnframt mótmælt þeirri málsástæðu, að kvartanir stefnda hafi verið of seint fram komnar, enda hafi stefndi kvartað við Eypór Ólafsson, strax og tekið hafi verið á móti vörunni. Þá hafi farið fram ítrekuð skoðun á vörunni, og þegar talið hafi verið unnt með sérstökum aðgerðum að vinna úr hráefninu þá vöru, sem til stóð að framleiða, hafi hluti þess verið tekinn til vinnslu. Síðan hafi komið í ljós, að þetta reyndist ekki unnt, og um það hafi sérfróðir menn verið sammála og einnig menn á vegum Eypórs Ólafssonar. Þá hafi vinnslu

verið hætt og kaupunum rift, þar sem í ljós hafi komið, að vanefndir voru verulegar.

Vottorð um úttekt frá Danmörku hafi ekki borist á þessum tíma, en þegar þau bárust, hafi komið í ljós, að hluta hinnar seldu vöru var landað úr togara í Esbjerg 4. ágúst 1992. Hluti vörunnar hafi því verið um sex mánaða gamall, þegar hann var seldur stefnda. Það hafi hins vegar verið forsenda stefnda við kaupin, að hráefnið væri gott og fyrsta flokks. Stefndi kveðst ekki hafa fest kaup á hráefninu, hefði hann vitað, hversu gamalt það var, er kaupin gerðust. Það hafi verið og sé kappsmál stefnda að framleiða fyrsta flokks vöru, enda hafi hann fengið viðurkenningar fyrir slíkt og Eypóri Ólafssyni verið fullkunnugt um kröfur stefnda í þessu efni. Þetta hefði því verið ákvörðunarástæða stefnda við kaupin, og megi jafna því til svika af hálfu seljanda að veita ekki þessar upplýsingar við kaupin og jafnframt draga það á langinn og reyna að komast hjá því, að stefndi fengi þessar upplýsingar. Þá kveðst stefndi efast um gæði úttektar þeirrar, sem fram fór í Danmörku, enda sé mikill munur á niðurstöðu hennar og þeirrar, sem fram fór hér á landi af Fiskistofu.

Stefndi geri einnig fyrirvara um það magn, sem tilgreint er í stefnu málsins.

Stefndi mótmæli því, að stefnandi hafi tekið að sér fyrir stefnda að selja þann hluta vörunnar, sem fullunninn hafði verið. Samkomulag hafi hins vegar orðið með stefnda og Eypóri Ólafssyni að gera það, sem unnt væri, til að koma hráefninu í verð og takmarka þannig tjón.

Stefndi byggir á því, að hið selda hafi verið gallað og úttektarskýrslur og ítrekuð skoðun staðfest það. Stefndi hafi átt fullan rétt til riftunar á kaupunum, og það hafi hann gert og engar athugasemdir komið fram á þeim tíma um það, en seljandi tekið við vörunni aftur við frystihúsdýr á Reyðarfirði og hafi þar með fallist á þá kröfu stefnda. Löngu síðar, þegar samkomulag um skiptingu söluandvirðis hins fullunna hluta brást, hafi farið að koma fram athugasemdir um, að stefnda bæri að bæta einhvern mismun á verði vörunnar. Sú krafa sé allt of seint fram komin og eigi því ekki rétt á sér. Enginn slíkur áskilnaður hafi komið fram, þegar Eypór hafi fengið vöruna sumarið 1993.

Í greinargerð mótmælti stefndi kröfugerð stefnanda og kveður stefnanda ekki geta krafist sig um mismun á upphaflega umsömdu verði og því, sem fengist hafi fyrir vöruna, þegar hún var seld öðrum kaupanda, eftir að riftun varð og seljandi tekið við vörunni án athugasemda. Þá andmæli stefndi því, að litið verði á hluta af söluandvirði hins fullunna hluta vörunnar sem innborgun á framangreindan mun.

Um lagarök vísar stefndi til laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Þá vísar stefndi til almennra meginreglna íslensks réttar á sviði kauparéttar auk meginreglna kröfuréttar og samningaréttar með vísan m. a. til laga nr. 7/1936. Þá er vísað til meginreglna laga um lausafjárkaup nr. 39/1922, einkum 42.–54. gr. þeirra laga. Málskostnaðarkröfu sína styður stefndi við 130. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

III.

Niðurstaða dómsins.

Sýknukröfu sína styður stefndi í fyrsta lagi aðildarskorti. Ekki sé um að ræða það réttarsamband með stefnanda og stefnda, sem heimili kröfugerð stefnanda gagnvart stefnda, enda hafi stefndi átt umþrætt viðskipti við Eyþór Ólafsson, sem komið hafi fram sem umsýsluaðili gagnvart stefnda. Á hinn bóginn kveður stefnandi nefndan Eyþór hafa verið umboðsmann sinn í viðskiptum sínum við stefnda. Björn Ármann Ólafsson, framkvæmdastjóri Hraðfrystihúss Kaupfélags Héraðsbúa, kom fyrir dóminn og kvaðst hafa talið sig vera að eiga viðskipti við Eyþór Ólafsson. Eyþór Ólafsson kom hér fyrir dóminn og kvaðst starfa sem umboðsmaður íslenskra fyrirtækja við útflutning á sjávarafurðum og sem umboðsmaður erlendra fyrirtækja við innflutning á sjávarafurðum.

Stefndi fékk sendan reikning, dagsettan 16. desember 1992, frá stefnanda máls þessa, en á honum kemur skýrt fram nafn stefnanda ásamt fleiri upplýsingum um hann. Verður því að telja, að fyrirsvarsmanni stefnda hefði átt að vera ljóst, að hann átti í viðskiptum við stefnanda, en ekki Eyþór Ólafsson. Þá báru farmskírteini og reikningur frá Samskipum hf. vegna flutnings vörunnar það með sér, að stefnandi væri sendandi og stefndi viðtakandi. Í bréfum sínum til stefnda kemur enda Eyþór Ólafsson fram í nafni stefnanda með beinum eða óbeinum hætti.

Að öllu þessu virtu verður að fallast á það með stefnanda, að Eyþór Ólafsson hafi verið umboðsmaður stefnanda í hinum umþrættu viðskiptum og stefnandi og stefndi því réttir aðilar málsins. Ber af þeim sökum að hafna kröfu stefnda um sýknu vegna aðildarskorts.

Við mat á því, hvort hið selda hráefni hafi verið gallað, verður að líta á fram lögð sönnunargögn og framburð vitna fyrir dómi.

Sigurður Tómas Garðarsson hjá Vogum hf., sem keypti hluta vörunnar, bar hér fyrir dómi, að það, sem hann fékk, hefði verið af venjulegum Rússa-gæðum á venjulegu verði. Hefði hann framleitt flök og blokk úr þessu hráefni og selt án athugasemda á Amerikumarkaði. Í gögnum málsins kemur fram, að sumarið 1993 keyptu Vogar hf. í Njarðvík 22,5 tonn af hráefninu á

USD 1.100 hvert tonn og Vinnslustöðin hf. í Vestmannaeyjum 37,35 tonn á USD 1.000 hvert tonn.

Fram komið mat skoðunarmannanna Friðriks Blomsterberg og Guðmundar Péturssonar er miðað við gæðakröfur Íslenskra sjávarafurða hf., enda kemur fram í fram lagðri skýrslu Friðriks Blomsterberg, dagsettri 24. mars 1993, að hráefnið hljóti að teljast óhæft í þá vinnslu, sem viðeigandi vinnslureglur Íslenskra sjávarafurða hf. kveða á um. Verður því ekki litið á þessa niðurstöðu sem nákvæma, að því er varðar mat á því, hvort hráefnið hafi verið í samræmi við almennt gæðamat á Rússþorski. Hins vegar kom það fram í framburði vitnisins Péturs Hafsteins Ísleifssonar, framleiðslustjóra hjá Tanga hf. á Vopnafirði, sem skoðaði fiskinn að ósk umboðsmanns stefnanda, Eyþórs Ólafssonar, að hann var mun verri en við hefði mátt búast af Rússþorski.

Skýrslur Fiskistofu bera með sér, að nýtingarhlutfall fisksins var að 57,2% sæmilegt og gott við fyrri skoðun, 61,1% sæmilegt og gott við síðari skoðun af þorski með klumbu, 52,5% í fyrri prufu af þorski án klumbu, en 47,5% í síðari prufu við síðari skoðun. Af framburði vitna er ljóst, að þetta nýtingarhlutfall var undir venjulegu nýtingarhlutfalli þorsks úr rússneskum togurum á þessum tíma, sem var frá 60-66% samkvæmt vætti vitna.

Að framanrituðu virtu verður því að telja sannað, að hinn umþrætti Rússþorskur hafi verið gallaður.

Gögn málsins bera það með sér, að stefndi hafi sent umboðsmanni stefnanda, Eyþóri Ólafssyni, bréf 24. febrúar 1993, þar sem fram komi óánægja með hið keypta hráefni og því lýst yfir, að stefndi myndi aðeins greiða fyrir það, sem notað hefði verið af hráefninu, en endursenda það, sem eftir væri, tæp 80 tonn. Hinn 24. mars 1993 hafnaði stefndi kaupunum með öllu og fór þess á leit við Eyþór Ólafsson, að hann tæki við því sem allra fyrst eða segði til um, hvert ætti að senda það. Þá ritaði lögmaður stefnda Eyþóri bréf 29. mars 1993, þar sem afstaða stefnda til riftunar á kaupunum er ítrekuð og vegna verulegra vanefnda.

Viðskipti aðila voru verslunarkaup í skilningi laga nr. 39/1922. Ágreiningslaust er, að stefndi fékk sent umsamið magn svokallaðs Rússþorsks, sem barst stefnda í byrjun janúar 1993. Áðurnefndar skýrslur Fiskistofu um ástand fisksins lágu fyrir 19. janúar og 1. febrúar 1993.

Með hliðsjón af því, að hér er um verslunarkaup að ræða, verður að telja, að stefnda hefði verið skylt að lýsa yfir riftun, þegar er fyrrnefndar matsgerðir lágu fyrir, ef sú hefði verið ætlunin, enda þau gögn fram komin um ástand þorsksins, sem stefndi þurfti til að taka afstöðu til riftunar kaupanna. Verður því fallist á það með stefnanda, að skýr yfirlýsing stefnda um

riftun sé of seint fram komin. Er einnig til þess að líta, að stefndi gerði ekki ráðstafanir til að endursenda stefnanda vöruna, eins og eðlilegt hefði verið við riftun. Hann hóf hins vegar vinnslu hráefnisins, og stóð sú vinnsla dögum saman. Þrátt fyrir athugasemdir stefnda um vöruna áður verður að telja, að með bréfi sínu til umboðsmanns stefnanda, dagsettu 24. febrúar 1993, hafi stefndi loks með nægilega skýrum hætti lýst yfir riftun. Þegar alls þessa er gætt, verður því ekki litið svo á, að kaupum aðila hafi verið rift með lögmætum hætti með ofanefndu bréfi stefnda til umboðsmanns stefnanda. Með vísan til þessa og þar sem hvorki verður talið, að stefnandi né umboðsmaður hans hafi beitt svikum í viðskiptum aðila, er ekki unnt að fallast á kröfu stefnda um sýknu, sem byggð væri á riftun kaupanna, hvorki að því er varðar þann hluta hráefnisins, sem þegar hafði verið unnið úr, né vegna þess hluta, sem óunninn var.

Um þá fullyrðingu stefnda, að þær upplýsingar, sem fram komu í vottorðum Fiskerikontrollen í Esbjerg, hefðu getað haft úrslitaáhrif um kaup hans á hráefninu, er þess að gæta, að þar kemur fram, að matið hefði ekki gefið tilefni til athugasemda. Verður því ekki séð, að dráttur á afhendingu þessara vottorða hefði getað breytt niðurstöðu stefnda um kaupin, að því er varðar gæði. Ekki verður heldur á það fallist með stefnda, að dagsetning vottorðanna og aldur hráefnisins hafi komið til greina sem riftunarástæða með vísan til niðurstöðu vottorða Fiskistofu um gæði og ferskleika hráefnisins við mat á því á Reyðarfirði.

Gegn neitun stefnda verður ekki talið, að bindandi samkomulag hafi orðið með aðilum um uppgjör viðskiptanna í byrjun febrúar 1993, þegar stefnandi bauð stefnda afslátt af kaupverði hráefnisins. Hins vegar er það niðurstaða dómsins, að stefndi eigi rétt á afslætti á kaupverðinu vegna þess, sem að framan er rakið um málavexti, verðs þess hluta hráefnisins, sem selt var öðrum, og takmarkaðra gæða hins keypta hráefnis. Nýtingarhlutfall hráefnisins, sem sæmilegt var eða gott, var á bilinu frá 47,5% til 61,1%, en fram er komið, að á þessum tíma hefði hlutfallið yfirleitt verið á bilinu 60% til 66%, þegar um Rússaþorsk var að ræða. Stefnandi hafði boðið stefnda 10% afslátt af þeim fiski, sem ekki teldist góður eða sæmilegur, en 3,5% afslátt af ónothæfum fiski. Með vísan til framanritaðs og þess verðs, sem fékkst fyrir afurðir úr hráefninu við sölu þess að lokum, þykir eðlilegt, að stefndi fái afslátt af hinu umsamda kaupverði. Rétt þykir því að dæma stefnda til að greiða stefnanda USD 51.498,96 með dráttarvöxtum, eins og nánar greinir í dómsorði.

Eftir úrslitum málsins þykir rétt, að hvor aðili beri sinn kostnað af því. Arnfríður Einarsdóttir, settur héraðsdómari, kveður upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Kaupfélag Héraðsbúa svf., greiði stefnanda, EMF Seafood GmbH, USD 51.498,96 með 5,7% dráttarvöxtum á ári af USD 129.005 frá 1. mars 1993 til 1. apríl s. á., með 5,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. júní s. á., með 5,5% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 5. júní s. á., með sömu dráttarvöxtum á ári af USD 104.255,00 frá þeim degi til 1. ágúst s. á., með 5,3% dráttarvöxtum á ári af USD 66.905,00 frá þeim degi til 1. nóvember s. á., með 5,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. desember s. á., með 5,5% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. janúar 1994, með 5,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. febrúar s. á., með 5,2% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. mars s. á., með 5,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 4. mars s. á., með 5,3% dráttarvöxtum á ári af USD 51.498,96 frá þeim degi til 1. apríl s. á., með 6,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. maí s. á., með 6,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. júní s. á., með 7,0% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. júlí s. á., með 7,2% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. ágúst s. á., með 7,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. október s. á., með 7,4% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. nóvember s. á., með 7,9% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. desember s. á., með 8,3% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. janúar 1995, með 8,6% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. febrúar s. á., með 9,1% dráttarvöxtum á ári frá þeim degi til 1. mars s. á., en frá þeim degi til greiðsludags með þeim dráttarvöxtum, sem Seðlabanki Íslands ákveður hverju sinni af peningakröfum í bandaríkjadöllum, skv. 11. gr. vaxtalaga nr. 25/1987, og er heimilt að höfuðstólsfæra áfallna dráttarvexti að liðnum hverjum tólf mánuðum frá upphafsdegi vaxtanna.

Málskostnaður fellur niður.
